

Kindlustusvõtja peidetud kohustused ÜTT välistuste kataloogis

Villu Kõve

Kindlustusriski välistuste ja kindlustusvõtja kohustuste eristamisest

- ▶ Regulatsioon VÕS-s kindlustuslepingu kohta
- ▶ VÕS tüüptingimuste regulatsioon
- ▶ Kohustused ja välistused Riigikohtu praktikas
- ▶ Klauslid kehtivates kindlustustingimustes
- ▶ Seaduse muutmise vajalikkus?

Regulatsioon VÕS kindlustuslepingu sätetes ja LKS-s

- ▶ **§ 423. Kindlustusjuhtum ja kindlustusrisk**
- ▶ **_(1) Kindlustusjuhtum on eelnevalt kokkulepitud sündmus, mille toimumise korral peab kindlustusandja täitma oma lepingust tuleneva täitmise kohustuse.**
- ▶ **_(2) Kindlustusrisk on oht, mille vastu kindlustatakse.**

Kindlustusvõtja teatamiskohustus lepingu sõlmimisel

- ▶ **§ 440. Kindlustusvõtja kohustus teatada olulistest asjaoludest**
- ▶ **_(I) Kindlustusvõtja peab lepingu sõlmimisel teatama kindlustusandjale kõigist talle teada olevatest asjaoludest, millel on nende olemusest tulenevalt mõju kindlustusandja otsusele leping sõlmida või teha seda kokkulepitud tingimustel (olulised asjaolud). Eeldatakse, et oluline on asjaolu, mille kohta kindlustusandja on otseselt kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis teavet nõudnud.**
- ▶ -
- ▶ **§ 441. Kindlustusandja taganemine lepingust teatamiskohustuse rikkumise korral**
- ▶ **§ 460. Kindlustusandja õigus nõuda kindlustusmakse suurendamist**

Kindlustusvõtja kindlustusmakse tasumise kohustus

- ▶ **§ 454. Kindlustusmakse tasumine**
- ▶ (1) Kindlustusvõtja peab tasuma kindlustusmakse või perioodiliste kindlustusmaksete tasumise kokkuleppe korral esimese kindlustusmakse kohe pärast lepingu sõlmimist.
- ▶ (3) Eeldatakse, et järgnevate kindlustusperioodide kindlustusmaksete tasumise tähtpäevaks on iga uue kindlustusperioodi algus.

- ▶ **§ 457. Esimese kindlustusmakse tasumisega hiline mine**

- ▶ **§ 458. Järgmiste kindlustusmaksete tasumisega hiline mine**

Kindlustusvõtja teatamiskohustus riski suurenemisest ja keeld riski suurendada

- ▶ **§ 443. Kindlustusriski võimalikkuse suurenemisest teatamine**
- ▶ _ Kindlustusvõtja peab kindlustusriski võimalikkuse suurenemisest viivitamata kindlustusandjale teatama, välja arvatud juhul, kui kindlustusriski võimalikkuse suurenemise põhjustas üldiselt teadaolev asjaolu, mis ei mõjuta üksnes selle kindlustusvõtja kindlustusriski.
- ▶
- ▶ **§ 444. Kindlustusriski võimalikkuse suurendamise keeld**
- ▶ _ Kindlustusvõtja ei või pärast lepingu sõlmimist ilma kindlustusandja nõusolekuta suurendada kindlustusriski võimalikkust ega lubada selle suurendamist isikute poolt, kelle eest ta vastutab.
- ▶
- ▶ **§ 445. Kindlustusandja vabanemine kindlustuslepingu täitmise kohustusest kindlustusriski võimalikkuse suurenemise korral**
- ▶
- ▶ **§ 446. Lepingu muutmine ja ülesütlemine kindlustusriski võimalikkuse suurenemise korral**

Kindlustusvõtja kohustus teatada kindlustusjuhtumist ja teha koostööd

- ▶ **§ 448. Kindlustusjuhtumist teatamine**
- ▶ _(1) Kindlustusvõtja peab kindlustusjuhtumi toimumisest viivitamata kindlustusandjale teatama.
- ▶ (2) Kindlustusandja võib pärast kindlustusjuhtumi toimumist nõuda kindlustusvõtjalt lepingu täitmise kohustuse kindlakstegemiseks vajalikku teavet. Tõendite esitamist võib kindlustusandja nõuda niivõrd, kuivõrd kindlustusvõtjalt võib mõistlikult oodata nende esitamist.
- ▶
- ▶ **§ 449. Kindlustusjuhtumist teatamata jätmise tagajärjed**
- ▶ _(1) Kui kindlustusandjal tekib kindlustusvõtja käesoleva seaduse §-s 448 sätestatud kohustuse rikkumise tagajärjel kahju, võib kindlustusandja selle ulatuses täitmise kohustust vähendada.
- ▶ _(2) Kui kindlustusvõtja rikub käesoleva seaduse §-s 448 sätestatud kohustust tahtlikult, vabaneb kindlustusandja täitmise kohustusest.

Kindlustusvõtja kohustus teatada kindlustusjuhtumist ja teha koostööd

- ▶ **§ 488. Kahju ärahoidmise ja vähendamise ning kahju kindlakstegemise võimalikkuse tagamise kohustus**
- ▶ (1) Kindlustusjuhtumi toimumisel peab kindlustusvõtja niivõrd, kuivõrd see on võimalik, püüdma kahju ära hoida ja seda vähendada, järgides seejuures kindlustusandja juhiseid. Kui asjaolud seda võimaldavad, peab kindlustusvõtja kindlustusandjalt selliseid juhiseid küsima.
- ▶ (2) Kindlustusvõtja ei või enne kahju kindlakstegemist teha ilma kindlustusandja nõusolekuta kahjustatud asja suhtes mingeid muudatusi, mis raskendavad kahju tekkimise põhjuse või kahju suuruse kindlakstegemist või muudavad selle võimatuks, välja arvatud juhul, kui muudatus osutub vajalikuks kahju vähendamise eesmärgil või avalikes huvides.
- ▶ (3) Kui kindlustusvõtja rikub käesoleva paragrahvi lõikes 1 või 2 nimetatud kohustust ja kindlustusandjal tekib seetõttu kahju, on viimasel õigus vähendada hüvitist tekitatud kahju võrra.

Kindlustusvõtja muude kohustuste rikkumine

- ▶ **§ 452. Kindlustusandja vabanemine täitmise kohustusest kindlustusvõtja kohustuste rikkumise korral**
- ▶ **_(1)** Kindlustusandja vabaneb täitmise kohustusest, kui kindlustusvõtja, kindlustatud või soodustatud isik põhjustas kindlustusjuhtumi toimumise tahtlikult. Sellest kõrvalekalduv kokkulepe on tühine.
- ▶ **_(2)** Kindlustusandja ei või tugineda kokkuleppele, mille kohaselt ta vabaneb kindlustusjuhtumi toimumise puhul täitmise kohustusest kindlustusvõtja kohustuse rikkumise tõttu, kui:...
- ▶ **§ 470. Lepingu ülesütlemine kindlustusvõtja kohustuste rikkumise tõttu**

Regress liikluskindlustuse seaduses

- ▶ **§ 53. Tagasinõue kindlustusjuhtumi põhjustanud sõidukijahi vastu**
- ▶ _(1) Kindlustusandjal on õigus esitada tagasinõue sõidukijahi vastu, kui sõidukijuht:
 - _1) põhjustas kindlustusjuhtumi tahtlikult;
 - _2) põhjustas kindlustusjuhtumi ning lahkus pärast kindlustusjuhtumit õigusvastaselt ja süüliselt kindlustusjuhtumi toimumise kohalt;
 - _3) juhtis sõidukit, mille valdamine oli ebaseaduslik;
 - _4) juhtis sõidukit joobeseisundis või liiklusseaduse § 69 lõikes 3 nimetatud seisundis või tarbis alkoholi, narkootilist või psühhotroopset ainet vahetult pärast kindlustusjuhtumi toimumist või
 - _5) sõiduki suhtes oli sõlmitud käesoleva seaduse § 14 lõikes 3 nimetatud leping ja sõidukijuht rikkus sõiduki kindlustuskaitse kehtivuse tingimusi.
- ▶ _(2) Kindlustusandjal on õigus esitada tagasinõue sõidukijahi vastu, kui sõidukijuht põhjustas kindlustusjuhtumi seetõttu, et ta:
 - _1) ületas lubatud sõidukiirust 41 kilomeetrit tunnis või rohkem;
 - _2) eiras tahtlikult liiklusseaduse § 200 lõikes 1 nimetatud liiklusjärelvalve teostaja peatamise märguannet;
 - _3) juhtis sõidukit liiklusseaduse § 90 lõike 1 punktides 1 või 2 nimetatud mootorsõiduki juhtimise keeldu eirates või
 - _4) oli kõrvaldatud sõiduki juhtimiselt vastavalt liiklusseaduse § 91 lõike 2 punktidele 5, 7 või 9 ja juhtimiselt kõrvaldamise alus ei olnud kindlustusjuhtumi toimumise ajaks ära langenud.
- ▶ _(3) Eeldatakse, et sõidukijuht põhjustas kindlustusjuhtumi käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud asjaolu tõttu.
- ▶ _(4) Kindlustusandjal on õigus esitada tagasinõue sõidukijahi vastu 30 protsendi ulatuses väljamakstavast kindlustushüvitisest, kuid mitte enam kui 640 eurot, kui sõidukijuht ei esitanud sõidukit kindlustusandja nõudel ülevaatamiseks või ei andnud kindlustusjuhtumi asjaolude kohta selgitusi.

VÕS tüüptingimuste sätete mõju riski välistustele

▶ § 37. Tüüptingimused lepingu osana

- ▶ (3) Lepingu osaks ei loeta tüüptingimust, mille sisu, väljendusviis või esituslaad on niivõrd ebatavaline või arusaamatu, et teine lepingupool ei võinud selle tingimuse olemasolu lepingus mõistlikkuse põhimõttest lähtudes oodata või seda tingimust olulise pingutuseta mõista.

▶ § 39. Tüüptingimuste tõlgendamine

- ▶ (1) Tüüptingimust tuleb tõlgendada nii, nagu teise lepingupoolega sarnane mõistlik isik seda samadel asjaoludel mõistma pidi. Kahtluse korral tõlgendatakse tüüptingimust tingimuse kasutaja kahjuks.
- ▶ (2) Tühisele tüüptingimusele ei või tõlgendamisega anda sisu, mille kohaselt tingimus kehtib. Kui tingimuse saab jagada mitmeks üksteisest sõltumatuks osaks, jääb ühe osa tühisuse korral tingimus muus osas kehtima.

▶ § 41. Tüüptingimustega lepingu kehtivus

- ▶ Kui tüüptingimus on tühine või kui seda ei loeta lepingu osaks, kehtib leping muus osas, kui tingimuse kasutaja ei tõenda, et ta ei oleks lepingut ilma tühise või lepingu osaks mittelõetud tüüptingimusest sõlminud. Sellise tingimuse asemel kohaldatakse seaduses seda liiki lepingu kohta sätestatud.

[[RT I 2003, 78, 523](#) - jõust. 27.12.2003]

Tühised tüüptingimused

▶ § 42. Tüüptingimuse tähisus

- ▶ (1) Tüüptingimus on tühine, kui see lepingu olemust, sisu, sõlmimise viisi, lepingupoolte huvisid ja teisi olulisi asjaolusid arvestades kahjustab teist lepingupoolt ebamõistlikult, eelkõige siis, kui tüüptingimusega on lepingust tulenevate õiguste ja kohustuste tasakaalu teise lepingupoolle kahjuks oluliselt rikutud. Ebamõistlikku kahjustamist eeldatakse, kui tüüptingimusega kaldutakse kõrvale seaduse olulisest põhimõttest või kui tüüptingimus piirab teise lepingupoolle lepingu olemusest tulenevaid õiguseid ja kohustusi selliselt, et lepingu eesmärgi saavutamine muutub küsitavaks. Tüüptingimuse tähisust ja sellega seotud asjaolusid hinnatakse lepingu sõlmimise aja seisuga.

[[RT I, 04.02.2011, 1](#) - jõust. 05.04.2011]

- ▶ (2) Tüüptingimust ei loeta ebamõistlikult kahjustavaks, kui see puudutab lepingu põhilist eset või hinna ja üleantu väärtuse suhet või kui tingimuse sisu tugineb õigusaktil, millest ei saa lepingupoolte kokkuleppel kõrvale kalduda.

[[RT I, 04.02.2011, 1](#) - jõust. 05.04.2011]...

Tühised tüüptingimused

▶ § 42. Tüüptingimuse tühisus

- ▶ _ (3) Lepingus, mille teiseks pooleks on tarbija, on ebamõistlikult kahjustav eelkõige tüüptingimus, millega:
_ (2) välistatakse teise lepingupoole õiguskaitsevahendite kasutamine tingimuse kasutaja suhtes, sealhulgas võimalus tasaarvestada nõudeid, või piiratakse nende kasutamist ebamõistlikult juhuks, kui tingimuse kasutaja jätab lepingust tuleneva kohustuse täitmata või täidab kohustuse mittekohaselt, sealhulgas viivitab täitmisega;
[\[RT I, 04.02.2011, 1 - jõust. 05.04.2011\]](#)
- ▶ _ (11) piiratakse ebamõistlikult teise lepingupoole õigust kasutada tõendeid või pannakse talle tõendamiskohustus, mis seaduse kohaselt lasub tingimuse kasutajal;
- ▶ _ (17) antakse tingimuse kasutajale õigus ühepoolselt määrata, kas üleantud vallasasi, osutatud teenus või muu kohustuse täitmine vastab lepingutingimustele;
- ▶ _ (18) antakse tingimuse kasutajale ainuõigus tõlgendada lepingutingimusi;

▶ § 44. Majandus- või kutsetegevuses sõlmitud lepingud

- ▶ Kui käesoleva seaduse § 42 lõikes 3 nimetatud tüüptingimust kasutatakse lepingus, mille teiseks pooleks on isik, kes sõlmis lepingu oma majandus- või kutsetegevuses, siis eeldatakse, et see tingimus on ebamõistlikult kahjustav.

Riigikohtu praktika välistuste kohta

3-2-1-81-99 (tulekahju märkamatajätmine)

- ▶ 11. augustil 1997. a toimus kindlustusobjektiks oleva Läänemaal Vormsi vallas Norby külas asuva Pedase talu põleng, mille tagajärjel hagejale kuuluv elumaja täielikult hävines. Põlengu toimumise ajal ööbis hageja Vormsi rannal, põlengukuma ta ei näinud ja põlengust sai teada alles pärast koju jõudmist.
- ▶ Kostja leidis, et hageja jättis täitmata kindlustuslepingust tulenevad kohustused: ei teatanud tulekahjust politseile ega esitanud kostjale õiendit kriminaalasja algatamise kohta. Hageja pidi tulekahjukuma nägema, kuid jättis tulekahjupaigale minemata.
- ▶ RK tühistas väljamõistva otsuse. Hageja ei täitnud oma kindlustuslepingujärgset teatamiskohustust. Polaris ÜKT-96 p 20.1 kohaselt vabaneb kindlustusandja hüvituskohustusest, kui kindlustusjuhtum saabub pärast riskisuurendust, p 18.2 rikkumise korral, samuti juhul, kui kindlustusvõtja ei teata riski suurenemisest p 18.3 fikseeritud tähtaja jooksul. Hageja viibimiskoht omab tähtsust lepingujärgse päästmiskohustuse teostamise seisukohalt, mis on sätestatud Polaris ÜKT-96 p 30 ja Polaris VÜT-96 p 9.1 ning mille täitmata jätmisel vabaneb kindlustusandja hüvituskohustusest.

3-2-1-153-00 (võtmed jopetaskus I)

- ▶ 20. veebruaril 1999. a ärandati kindlustusobjektiks olnud sõiduauto Volkswagen Passat.
- ▶ RK: nõustus RKK-ga, et tuleb hüvitada. Kui kindlustusobjekt on varastatud võtmeid kasutades, hüvitatakse kahju üldtingimuste p 4.5.1 kohaselt juhul, kui teo toimepanija on kindlustusobjekti või hoiupaiga võtmed oma valdusse saanud tõkke või lukustuse kõrvaldamise või röövimisega. Üldtingimuste p 5.5 kohaselt on sõiduki kasutaja kohustatud varguse ärahoidmiseks sõiduki võtmeid mitte hoidma nähtavas kohas või lukustamata paigas nii, et kõrvaline isik teab või võib teada nende asupaika. Nende tingimuste mõte on selles, et sõiduki võtmeid ei tohi kindlustuslepingu järgi hoida sõiduki kasutaja järelvalveta kohas, mil puudub sõiduki kasutaja kontroll võtmete üle, või lukustamata kohas. Ringkonnakohus on õigesti leidnud, et M. Relve ei hoidnud võtmeid viisil, mis oleks vaadeldav kindlustuslepingu tingimuste rikkumisena, sest autovõtmed varastati M. Relve jope põuetaskust ja see on asjas tuvastatud asjaolude kohaselt vaadeldav võtmete äravõtmisena tõkke ületamisega üldtingimuste p 4.5.1 mõttes. M. Relve täitis auto võtmete hoidmisel tavapärasest mõistlikku hoolsust ja täitis üldtingimuste p 5.5 nõudeid.

3-2-1-17-01 (võtmed jopetaskus II)

- ▶ SKT p 4.5.I kohaselt pidi Seesam Kindlustus hüvitama sõiduki kaotusest tuleneva kahju, kui lukustatud sõiduk varastatakse võtmeid kasutades ja seda tingimusel, kui varas oli sõiduki võtmed oma valdusse saanud tõkke või lukustuse kõrvaldamise või röövimisega. SKT p 5.5 järgi ei tohtinud sõiduki kasutaja varguse ärahoidmiseks sõiduki võtmeid hoida nähtavas kohas või lukustamata paigas nii, et kõrvaline isik teab või võib teada nende asupaika. SKT p 4.9.I järgi ei hüvita kindlustusandja kahju, kui kahju tekkis sõiduki kasutaja tahtlikust teost või tegudest, mille tagajärgi ta ette nägi või oleks pidanud ette nägema.
- ▶ Hagi palus AS Stevela Seesam Kindlustuselt välja mõista kindlustushüvitise 698 000 krooni. Kindlustusjuhtum saabus 4. veebruaril 1999. a, kui auto kasutaja parkis auto öhtusel ajal Tallinna vanalinna tänaval, kust see varastati varastatud võtmeid kasutades ajal, mil auto kasutaja viibis tuttavatega baaris.
- ▶ RK tühistas hagi rahuldanud RKK otsuse. Kohtud tuvastasid, et auto varastati kasutades võtmeid, mida auto kasutaja näitas baaris oma tuttavatele ning pani need seejärel oma jope taskusse ja jope oma tooli seljatoele. Apellatsioonikohus pidas tunnistajate ütlustega tõendatuks, et autovõtmed olid jope tõmblukuga suletud taskus, ning märkis, et sisuliselt sama väitis auto kasutaja politseile ja kindlustusandjale esitatud avaldustes. Kohtu järeldus on meelevaldne ega ole kooskõlas kirjalike tõenditega - neis ei ole auto kasutaja väitnud, et tasku oli tõmblukuga suletud. Avalikus kohas tooli seljatoel oleva jope taskust võtmete varastamist ei saa pidada varguseks tõkke ületamisega.

3-2-1-25-04 (kinni kaetud andurid)

- ▶ Ööl vastu 14. novembrit 2001. a varastati hoones asuvast internetipunktist 6 arvutit ja üks laserprinter.
- ▶ Kostja: Varas ei sisenenud kindlustuskohta uksest. Eeldataval varguse ajal ei edastanud kindlustusvõtja valvesüsteem turvafirmale kindlustuskohast ühtegi häiret, sest kaks andurit oli kleeplintidega ja üks mahlakarbiga kinni kaetud.
- ▶ RK: Hagi jäi rahuldamata. Infrapunaandurite töö takistamine on üldjuhul võimalik üksnes väljalülitatud signalisatsioonisüsteemi korral ja kohus luges hageja hooletuseks, et hageja ei märganud andurite kinnikatmist. Juriidiliste isikute vara kindlustamise ohutusnõuete p 5.2 kohaselt pidi hageja tagama signalisatsiooniseadmete olemasolul nende korrasoleku. Ohutusnõuete p 5.1. kohaselt oli murdvarguse vastu kindlustamisel valvesignalisatsiooni paigaldamine kohustuslik.

3-2-1-25-04 (kinni kaetud andurid)

- ▶ RK: Kindlustuslepingute sõlmimise üldtingimuste p 5.4.1 kohaselt on kindlustusandjal õigus keelduda hüvitise maksmisest, kui kindlustusandja ei ole täitnud kasvõi ühte oma lepingujärgset kohustust ja kui täitmata jätmine omas mõju kahju tekkimisele. Kuna hageja ei ole hagin esitanud nõudmist alternatiivina kaaluda kindlustushüvitise vähendamise võimalust, siis ei pidanud ringkonnakohus analüüsima üldtingimuste p 5.4.1 osa, mille kohaselt on kindlustusandjal õigus lepingu rikkumise korral kaaluda ka hüvitise vähendamist.
- ▶ Üldtingimuste p 5.4.1 ei anna kolleegiumi arvates kindlustusandjale õigust ilma põhjendamata keelduda hüvitise väljamaksmisest. Kindlustusandjal on kohustus põhjendada, miks ta ei kaalu nimetatud punktis sätestatud hüvitise vähendamise võimalust ja milliste tingimuste olemasolul oleks seda olnud võimalik teha. Hüvitise keeldumise või vähendamise otsustamise korral tuleks kaaluda mh seda, kuivõrd kindlustusvõtja tegevus või tegevusetus suurendas kindlustusjuhtumi saabumise riski.

3-2-1-120-04 (varastatud auto registreerimistunnistuse üleandmatajätmine)

- ▶ 9. juuni 2002. a hommikul ärandati sõiduk Võsu alevist. Varastati ka sõidukis olnud dokumendid, sh sõiduki registreerimistunnistuse B-osa.
- ▶ Kostja: Kuna kindlustusvõtja ei andnud kahjujuhtumile järgneva 2 tööpäeva jooksul üle sõiduki registreerimistunnistuse kõiki osi, siis ei tekkinud kindlustusvõtjal või kolmandal isikul kindlustussumma või -hüvitise saamise õigust.
- ▶ Kohtud jätsid hagi rahuldamata, RK tühistas. KindlS mõttes tuleb kindlustusjuhtumina mõista tegelikkuses aset leidnud sündmust, seisundit või tegu, mille tagajärgede vastu kindlustusleping sõlmiti. Pooled võisid kindlustuslepingus kokku leppida, millised sündmused, seisundid või teod tekitavad kindlustusandjale kindlustussumma või -hüvitise maksmise kohustuse, aga samuti selles, millistel juhtudel võib kindlustusandja väljamaksest keelduda. Kindlustuslepingus kokkulepitud kindlustushüvitise väljamaksmisest keeldumise õiguse kasutamine võib teatud asjaoludel olla hea usu põhimõtte vastane. Kohus võib tõkestada kindlustusandjal selle õiguse kasutamise ja mõista kindlustushüvitise lepingus sätestatud maksest keeldumise õigusele vaatamata kindlustusandjalt välja. Kui üldtingimuste p 6.1.6 rikkumine kindlustusjuhtumi toimumisele, kindlustusjuhtumi kindlakstegemisele ega kindlustusjuhtumi tagajärjel tekkinud kahju suurusele mõju ei avaldanud, siis tuleb kaaluda, kas kostja keeldumine kahjuhüvitise väljamaksmisest üldtingimuste p 6.1.6 rikkumise tõttu oli kooskõlas hea usu põhimõttega.

3-2-1-59-05 („sissemurdmisjäljed“)

- ▶ Pooled leppisid kokku, et kindlustustingimuste p 4.5.1 lg 3 kehtib järgmises sõnastuses: "Kui sõiduki vargus on korda saadetud võtmeid kasutades, hüvitatakse kahju juhul, kui teo toimepanija on sõiduki võtmed oma valdusesse saanud röövimisega või hoonesse sissemurdmisega, millega kaasnevad sissemurdmisjäljed., Lukustamata välisukse avamise teel siseneti elumajja ning varastati sõiduauto süütevõti koos signalisatsioonipuldiga, mida kasutades varastati elumaja hoovile pargitud sõiduk
- ▶ . 4. septembril 2003. a teatas kostja sõidukikindlustuse hüvitisotsusega, et keeldub sõiduki varguse tagajärjel tekkinud kahju hüvitamast. Keeldumist põhjendas kostja sellega, et sõiduki võtmed ei väljunud valdusest kindlustustingimuste p 4.5.1 lg 3 kindlustuspoliisil kokkulepitud sõnastuse kohaselt.
- ▶ Kohtud jätsid hagi rahuldamata, RK tühistas. Kindlustusandja vabaneb kindlustushüvitise maksmise kohustusest vaid siis, kui kindlustusvõtja ei ole end konkreetse riski vastu kindlustanud § 423 lg 2 tähenduses või ta on rikkunud mõnda kokkulepitud kohustust, millel oli mõju kindlustusjuhtumi toimumisele § 452 lg 2 p 2 tähenduses. Viimati mainitust kõrvalekalduvatele kokkulepetele kindlustuslepingutes ei või kindlustusandja tugineda.

3-2-1-59-05 („sissemurdmisjäljed“)

- ▶ Kindlustusandjal on võimalik kindlustuslepingut sõlmides välistada nt varguse riski alt teatud esemed. Kindlustustingimuste p 4.5.1 lg-s 3 kokkulepitu tähendab sisuliselt seda, et kindlustusvõtjale on pandud kohustus näidata varguse toimumise korral sissemurdmisjälgi ning nende puudumisel kindlustusandja kahju ei hüvita. See tähendaks käesoleval juhul seda, et kuigi on toimunud vargus, mille vastu on sõiduk kindlustatud, ei oleks ikkagi tagatud nn kindlustuskaitse varguse vastu, kuna puuduvad sissemurdmisjäljed. Selline tingimus ei vasta kolleegiumi arvates VÕS § 452 lg 2 p 2 nõuetele, sest sissemurdmisjälgede olemasolu ei oma mõju kindlustusjuhtumi toimumisele selle punkti tähenduses. Kindlustusjuhtumi toimumisele saavad mõjuda muud tegurid, eelkõige kindlustusvõtja käitumine enne kindlustusjuhtumi saabumist. Kindlustuslepingu alusel tuleb kahju hüvitada juhul, kui kindlustusvõtja on teinud temalt kõik mõistlikult eeldatava oma vara ning elu ja tervise kaitseks. Kindlustuslepingu sõlmimine ei tähenda seda, et kindlustusvõtja ei pea järgima käibes vajalikku hoolt oma asjade eest hoolitsemisel. Selles kontekstis omab tähtsust kindlustustingimuste p 5.5, mille kohaselt ei tohi varguse ärahoidmiseks hoida sõiduki ega selle hoiupaiga võtmeid nähtavas kohas või lukustamata paigas nii, et kõrvaline isik teab või võib teada nende asupaika. Kolleegiumi arvates võib selles punktis nimetatud kohustuse rikkumine omada mõju kindlustusjuhtumi toimumisele.

3-2-1-17-06 („mittetöötav signalisatsioon)

- ▶ Ajavahemikul 3. oktoobrist kuni 6. oktoobrini 2003. a tungisid seni tuvastamata isikud kõnealusesse lattu sisse ja varastasid hageja vara 609 211 krooni väärtuses.
- ▶ Kostja väitis, et hageja ei täitnud kindlustuslepingu poliisi nõuet 106, mille kohaselt pidi kindlustuskohal olema kahjuhetkel valvekeskusesse ühendatud valvestatud töökorras murdvarguse häiresüsteem. Sissemurdmine toimus ajavahemikul 3. oktoober 2003. a kell 17.25 kuni 6. oktoober 2003. a kell 08.50. Turvafirma sai teate sissemurdmise kohta 6. oktoobril 2003. a kell 11.00. Seega on tõendatud, et häiresüsteem ei vastanud eeltoodud nõuetele. Samuti ei esitanud hageja andmeid, mis võimaldaksid kostjal kindlaks määrata kahjujuhtumi toimumise aega ja ohutusnõuete täitmist. Murdvarguse- ja röövikindlustuse üldiste kindlustustingimuste ES 02 (edaspidi ES 02) p 5 järgi peab kindlustusvõtja täitma kindlustuspoliisil või kindlustustingimustes antud ohutuseeskirju. Hüvitise maksmisest keeldumise aluseks on ÜL p-d 7.2.1 ja 7.2.2. Kostja viitas ka ÜL p-le 8.1.3, mille kohaselt võib kindlustusandja pärast kindlustusjuhtumi toimumist nõuda kindlustusvõtjalt lepingu täitmise kohustuse kindlakstegemiseks vajalikku teavet.
- ▶ RKK jättis hagi rahuldamata, RK tühistas. Seega pidi hageja tõendama kindlustushüvitise saamiseks kindlustusjuhtumi saabumise ja kahju suuruse ning kostja hüvitise väljamaksmisest keeldumise õigustamiseks tõendama, et hageja rikkus kindlustuslepingut (sh ohutusnõudeid).

3-2-1-17-06 („mittetöötav signalisatsioon)

- ▶ Hea usu põhimõttest tulenevalt võib asjaolude tõendamise koormuse poole kahjuks ümber pöörata, kui ta rikub seadusest või lepingust tulenevat asjaolude tuvastamisele kaasaaitamise kohustust. Kohtute tuvastatud asjaolude kohaselt ei võimaldanud kindlustatud objekti valveseadme tehniline lahendus hiljem kindlaks määrata häiresüsteemi pealepaneku ja mahavõtmise aega. Tulenevalt ÜL p-st 7.2.2 võib kostja keelduda hagejale hüvitise maksmisest üksnes siis, kui hageja rikkus ohutusnõudeid süüliselt. Kolleegiumi arvates tuleneb ÜL p-st 7.2.2, et kostjal pole näiteks õigust keelduda hüvitise maksmisest juhul, kui häiresüsteem oli varguse toimepanemise ajal küll välja lülitatud või polnud töökorras (s.t et hageja rikkus kindlustuspoliisi nõuet 106, ÜL p 7.2.1 ja ES 02 p 5), kuid seda ei põhjustanud hageja tahtlus või hooletus
- ▶ Ringkonnakohus ei ole põhjendanud, miks tuleb hagejale jätta kindlustushüvitis välja maksmata täies ulatuses. Kostja kui kindlustusandja pidi põhjendama, miks ei olnud hagejal õigus osalisele hüvitisele. Kolleegium on oma 4. märtsi 2004. a otsuses tsiviilasjas nr 3-2-1-25-04 (RT III 2004, 8, 91) asunud seisukohale, et hüvitise vähendamise, aga ka hüvitisest keeldumise otsustamise korral tuleb kaaluda muu hulgas ka seda, kuivõrd kindlustusvõtja tegevus või tegevusetus suurendas kindlustusjuhtumi saabumise riski.

3-2-1-10-09 (alkoholijoove hüvitise välistusena)

- ▶ 8. märtsil 2004. a toimus sõidukiga liiklusõnnetus. Kostja keeldus kindlustushüvitise maksmisest, leides, et sõidukit juhtinud S. L oli liiklusõnnetuse toimumise hetkel alkoholijoobes.
- ▶ Kohtud jätsid hagi rahuldamata, RK tühistas. Sõidukikindlustuse üldtingimuste p-s 39.1 on sätestatud, et kui kindlustatud sõiduki juht juhib sõidukit, olles alkoholijoobes, on kindlustusandjal õigus hüvitise maksmisest keelduda. Tulenevalt VÕS § 445 lg-st 2 ei anna VÕS § 452 lg 2 p 2 kindlustusandjale õigust kokkuleppe kohaselt mitte maksta kogu kindlustushüvitist juhul, kui kindlustusvõtja rikub kohustust, mida ta pidi täitma kindlustusandja vastu eesmärgiga vähendada kindlustusriski või vältida selle suurenemist, ja rikkumine mõjus kindlustusjuhtumi toimumisele ja kindlustusandja täitmise kohustusele. Kuna VÕS § 427 järgi on kindlustusvõtja kahjuks § 452 lg-s 2 sätestatust kõrvalekalduv kokkuleppe tühine, siis on tühised ka sõidukikindlustuse üldtingimuste p 39.1, samuti kindlustuse üldtingimuste p 73 osas, milles see võimaldab kostjal jätta maksmata kogu kindlustushüvitise, kui kindlustusvõtja on rikkunud oma kohustust mitte suurendada kindlustusriski võimalikkust.

3-2-1-10-09 (alkoholijoove hüvitise välistusena)

- ▶ VÕS § 445 lg 2 ja § 452 lg 2 p 2 kohaldamiseks on kindlustusandja kohustuseks tõendada, kas ja kuidas mõjutas kindlustuslepingu rikkumine liiklusõnnetuse toimumist. Kuna praeguses asjas on tõendatud, et sõiduki juht oli alkoholijoobes, on kindlustusvõtja eeldatavasti oma kohustuste rikkumisega mõjutanud liiklusõnnetuse toimumise võimalikkust.

3-2-1-133-12

- ▶ 28. jaanuaril 2008 toimus kindlustusjuhtum, mille käigus põles kindlustatud hoone maha.
- ▶ Kostja: Käesoleval juhul tekkis tulekahju ajal, kui majas kedagi ei elanud. Hüvitise vähendamine 40% võrra on lubatud.
- ▶ Hagi rahuldati osaliselt. Hoone jäämist mõneks nädalaks elaniketa ei saa pidada riski suurenemiseks, millest hageja pidanuks kostjat teavitama ning millest hageja pidanuks hoiduma. VÕS § 7 lg-s I sätestatud mõistlikkuse põhimõttele ei vastaks see, kui kindlustusvõtja peaks kindlustatud hoone elanike mõnenädalasest äraolekust kindlustusandjale teatama. On tavapärane, et kindlustatud hoones elavad inimesed võivad viibida mõne nädala mujal (nt suvepuhkuse ajal või reisisel) ja seda ei saa lugeda kindlustusrisiki võimalikkuse suurendamiseks. Üürniku lühiajaline lahkumine ei ole sündmus, mis vastaks VÕS §-de 443 ja 444 koosseisule. Seega leidsid kohtud õigesti, et ainuüksi sel põhjusel ei olnud kostjal õigust hüvitist vähendada.

3-2-1-178-12 (operatsioonikulud Šveitsis)

- ▶ I. veebruaril 2010 toimus hagejaga Šveitsis suusatades kindlustusjuhtumina hinnatav õnnetus, kui ta kukkus ja vigastas põlve, saades põlve eesmise ristatsideme, sisemise külgsideme ja sisemise meniski rebendi. I I. veebruaril 2010 opereeriti hagejat Šveitsis ja tehti põlve eesmise ristatsideme plastika (põlvekedra kõõluse autotransplantatsioon ja sisemise liigesemeniski eemaldus).
- ▶ Kostja väitel ei pea ta hageja kantud kulutusi hüvitama, kuna need ei ole kaetud RKT järgi hüvitamisele kuuluvate kulutustena vältimatule arstiabile.
- ▶ Kohtud jätsid hagi rahuldamata, RK rahuldab. Seadus ei keela kindlustusandjal ka tüüptingimustes ette näha piiranguid, millistel juhtudel või milliseid kulusid ta ei hüvita. Kui see on seotud kindlustusvõtja (hoosus)kohustuste rikkumisega, tuleb täiendavalt arvestada eelkõige VÕS §-des 445 ja 452 sätestatuga. See kehtib ka juhul, kui kindlustusandja vastutuse piirangud on kindlustustingimustes ette nähtud varjatult, nt juhtumitena, mis juhtudel kindlustusandja kindlustuskaitset ei anna. Iseenesest ei keela seadus hüvitatavaid kulutusi piirata ka selliselt, et kindlustustingimustes loetletakse (positiivselt) üksnes hüvitamisele kuuluvad kulutused.

3-2-1-178-12 (operatsioonikulud Šveitsis)

- ▶ Kolleegiumi arvates ei ole RKT-s selgelt ette nähtud, et seadusest tulenevalt kindlustusjuhtumi toimumisel hüvitamisele kuuluvad ravikulud lepingu järgi hüvitamisele ei kuulu. RKT (nummerdamata) punktis „Hüvitamisele ei kuulu: ...“ on piiratud erinevate kulude hüvitamist, nagu plaanilise ravi kulud, kodumaal tekkinud kahju ja kulud või kosmeetilise operatsiooni kulud. Selle tingimuse vahekord samal lehel oleva tingimusega „Hüvitame kulutused: ...“ jääb märkimisväärselt ebaselgeks. Nende tingimuste koostoimes ei pruugi tavalisele mõistlikule inimesele olla arusaadav, et kindlustusjuhtumina käsitatava õnnetuse tagajärjel välismaal kantud ravikulude hüvitamine oleks igal juhul piiratud kulutustega vältimatule arstiabile. Positiivset loetelu on võimalik lugeda mh näitliku loeteluna. Nii võis segadus tingimuste mõistmisega olla põhjustatud ka hagejal. Seetõttu leiab kolleegium, et RKT-d tuleb VÕS § 39 lg 1 teise lause valguses tõlgendada hageja kasuks ja kostja kahjuks selliselt, et hageja kantud kulude hüvitamist ei ole kostja kindlustustingimustes sõnaselgelt välistatud. On kindlustusandja ülesanne formuleerida oma tüüptingimused ühemõtteliselt ja vaidlusi välistavalt.

3-2-1-178-12 (operatsioonikulud Šveitsis)

- ▶ 19. Hagejal oli kindlustatud isikuna VÕS § 465 ja § 488 lg I esimese lause järgi ka kahju ärahoidmise ja vähendamise kohustus. Selle kohustuse rikkumisel võib kindlustusandja VÕS § 488 lg 3 järgi hüvitist nt kahju suurenemise osas vähendada. Seega võiks kostjal olla õigus kindlustushüvitist vähendada, kui ta heidab hagejale ette kulutuste tegemist, mida oleks võinud tegemata jätta või mis võinuks olla väiksemad.
- ▶ Sisuliselt ongi kostja hagejale ette heitnud, et see lasi iseenesest vajaliku operatsiooni teha Šveitsis, mitte ei lennanud tagasi Eestisse, kus võinuks sarnase operatsiooni oluliselt odavamalt teha. Pealegi käitus hageja nii otseses vastuolus kostja juhistega. Nimetatud asjaolud on ka tuvastatud, kuid ei muuda kolleegiumi seisukohta kulutuste hüvitamise osas. Nimelt teatas kostja hagejale, et operatsiooni võiks teha Eestis, kuna selliselt soovis ta üldse vabaneda kulutuste hüvitamisest, sest RKT järgi Eestis tekkinud kulusid ei hüvitata, mitte ei soovinud vähendada hagejale tekkinud kahju. Pealegi oli tuvastatud asjaoludel teda läbi vaadanud Šveitsi arst soovitanud hagejale tungivalt operatsiooni Šveitsis viivitamata teha ja mitte enne lennureisi ette võtta, millele hageja võis tugineda. Eestisse soovitasid tal aga sõita isikud, kes polnud tema vigastust näinud. Seega ei toiminud hageja talle tollal teadaolevast teabest lähtudes iseenesest ebamõistlikult, kui jättis talle tol hetkel teadaolevalt tekkida võiva tervisekahjustusega riskimata, olgugi et hiljem selgus, et lennureis ja hilisem operatsioon Eestis võinuksid olla mõistlikud.

3-2-1-171-13 (auto vargusest teatamisega hilinemine)

- ▶ Sõiduk varastati 11. juulil 2010.
- ▶ Kostja: Tõendatud ei ole, et sõiduk varastati. Sõiduki kadumine ilmnas 11. juulil 2010, kuid sõiduki kasutaja tegi selle kohta politseile avalduse alles 14. juulil 2010.
- ▶ Kohtud jätsid hagi rahuldamata, RK tühistas. Kohtud ei ole põhjendanud, kuidas mõjutas politsei teavitamine kolm päeva hiljem kindlustusjuhtumi toimumist või selle kindlakstegemist. Kolleegium märgib, et kindlustusandja vabaneb täitmise kohustusest VÕS § 452 lg 1 esimese lause kohaselt siis, kui kindlustusvõtja põhjustas kindlustusjuhtumi toimumise tahtlikult. Kolleegiumi varasema praktika kohaselt ei keela VÕS § 452 lg 1 kokkuleppeid, mille kohaselt kindlustusandja vabaneb kahju hüvitamise kohustusest, kui kindlustusvõtja on põhjustanud kahju raske hooletuse tõttu (Riigikohtu 19. detsembri 2005. a otsus tsiviilasjas nr 3-2-1-144-05, p 11). Kindlustusvõtja kaitse sätted on sätestatud VÕS § 452 lg-s 2, mis piirab kindlustusandja õigust tugineda kokkuleppele, mille järgi ta vabaneb täitmiskohustusest. Kohtud ei hinnanud hageja väidetavat rikkumist VÕS § 452 lg 2 alusel. Samas võib kolleegiumi arvates sõltumata VÕS § 452 lg-s 2 sätestatust auto vargusest politseile hilinenult teatamine anda kindlustusandjale aluse vähendada kindlustushüvitist VÕS § 488 lg 3 järgi.

3-2-1-152-14 (kindlustusriski sõnastamine tüüptingimustes)

- ▶ Hagiavalduse kohaselt sai kindlustusvõtjale kuuluv purjejahi teki vorm kahjustada 30. augustil 2008 veo käigus.
- ▶ Kostja leidis, et ta peab kahju hüvitama üksnes juhul, kui kahju tekkis mõne kindlustustingimuste TCT 2003 I punktis I loetletud kindlustusriski tagajärjel.
- ▶ RKK jättis hagi rahuldamata, RK tühistas. TCT 2003 I p 1.4 kohaselt on täiskaitse puhul kindlustusriskideks: kindlustusobjekti vedava vee- või maismaasõiduki kokkupõrge mistahes välise objektiga, v.a vesi. Kolleegiumi arvates ei saa olla kõnealune tingimus tühine VÕS § 42 alusel. Kindlustusriskide määratlemine on üheks oluliseks teguriks kindlustusmaksete suuruse kujunemisel. Seega puudutab kindlustusriskide määratlemine vähemalt üldjuhul hinna ja üleantu väärtuse suhet. See kehtib eeldusel, et tegemist ei ole „varjatud“ hoolsuskohustuste ettenägemisega kindlustusvõtjale.

3-2-1-152-14 (kindlustusriskid tüüptingimustes; varjatud kohustused)

- ▶ VÕS § 39 lg-st 1 lähtudes tuleb tüüptingimust tõlgendada objektiivselt lepingu teiseks pooleks oleva n-ö mõistliku isiku, st selle lepingupoolega sarnase mõistliku isiku, kelle suhtes tüüptingimust kasutati, seisukohalt ning kahtluse korral tuleb tüüptingimust tõlgendada tüüptingimuse kasutaja kahjuks, kes lepingutingimuse eelneva väljatöötajana kannab ka lepingutingimuse tõlgendamise seotud riske. TCT 2003 I p-i 1.4 lugedes võis tekkida vähemalt kahtlus, kuidas seda tüüptingimust sisustada. Vastavas punktis on selgesõnaliselt välistatud väliste objektide hulgast vesi, kuid mitte kivid.
- ▶ Juhul kui ringkonnakohus tuvastab asja uuel läbivaatamisel, et kindlustusjuhtumi põhjustas kindlustusvõtja poolne kohustuse rikkumine (nt veose puudulik vedamiseks ettevalmistamine või laadimine), tuleb ringkonnakohtul eraldi hinnata vastava kohustuse rikkumise mõju kindlustushüvitisele VÕS § 445 ja § 452 alusel. Kuigi seadus ei keela kindlustusandjal tüüptingimustes ette näha piiranguid, millistel juhtudel või milliseid kulusid ta ei hüvita, tuleb kindlustusvõtja (hoosus) kohustuste rikkumise korral täiendavalt arvestada VÕS §-des 445 ja 452 sätestatuga. See kehtib ka juhul, kui kindlustusandja vastutuse piirangud on kindlustustingimustes ette nähtud varjatult, nt juhtumitena, mis juhtudel kindlustusandja kindlustuskaitset ei anna (Riigikohtu 23. detsembri 2014.a otsus tsiviilasjas nr 3-2-1-136-14, p 14).

Välistused kindlustusseltside kehtivates tüüptingimustes (näide)

- ▶ 11.1. Kindlustusandja vabaneb osaliselt või täielikult kindlustuslepingu täitmise kohustusest, kui:
- ▶ 11.1.5. sõidukit juhtinud isik oli kindlustusjuhtumi asetleidmise ajal alkoholihoobes, narkootikumide või psühhotroopsete ainete mõju all;
- ▶ 11.1.6. kahju on tekkinud seetõttu, et kindlustusvõtja on kasutanud sõidukit õigusvastasel eesmärgil või õigusrikkujale kaasaaitamisel;
- ▶ 11.1.8. sõiduk varastati võtme abil, mille kindlustusvõtja oli jätnud sõidukisse või kui sõiduki mehaaniline või elektrooniline võti oli väljunud enne kindlustusjuhtumit kindlustusvõtja valdusest (v.a röövi korral);
- ▶ 11.1.11. kahjujuhtumi tekkimise hetkel (v.a loodusõnnetus, vandalism, vargus ja esemete kukkumine sõidukile, kui sõiduk ei osalenud liikluses) oli sõiduki tehniline ülevaatus ettenähtud tähtpäevaks läbimata;
- ▶ 11.1.12. kahjujuhtumi tekkimise hetkel oli sõidukis reisijaid koos juhiga rohkem kui sõiduki tehnilises passis märgitud istekohti;
- ▶ 11.2. Kindlustuslepingu täitmise kohustusest vabanemise ulatuse otsustab kindlustusandja.

Muudatuste vajalikkus VÕS-s?

- ▶ § 445. Kindlustusandja vabanemine kindlustuslepingu täitmise kohustusest kindlustusriski võimalikkuse suurenemise korral
- ▶ (1) Kui kindlustusvõtja rikub **tahtlikult** käesoleva seaduse §-s 443 sätestatud kohustust, vabaneb kindlustusandja kindlustuslepingu täitmise kohustusest, kui kindlustusjuhtum toimub pärast ühe kuu möödumist ajast, mil kindlustusandja oleks pidanud teate kätte saama, välja arvatud juhul, kui ta teadis ajal, mil ta oleks pidanud teate kätte saama, kindlustusriski võimalikkuse suurenemisest või pidi seda teadma.
- ▶ *(1¹) Kui kindlustusvõtja rikub käesoleva seaduse §-s 443 sätestatud kohustust raskelt hooletult, vabaneb kindlustusandja täitmise kohustusest rikkumise raskusele vastavas osas. Kindlustusvõtja peab tõendama, et rikkumine ei olnud raskelt hooletu.*
- ▶ *(2¹) Kui riski suurenemisega seotud asjaolud, mis vabastavad kindlustusandja osaliselt või täielikult täitmise kohustusest, puudutavad üksnes osasid kindlustatud esemeid või isikuid, vabaneb kindlustusandja täitmiskohustusest üksnes nende suhtes, välja arvatud juhul, kui vastavalt asjaoludele võib eeldada, et ta ei oleks lepingut samadel tingimustel üksnes selle osa suhtes sõlminud.*

Muudatuste vajalikkus VÕS-s?

- ▶ § 452. Kindlustusandja vabanemine täitmise kohustusest kindlustusvõtja kohustuste rikkumise korral
- ▶ (1) Kindlustusandja vabaneb täitmise kohustusest, kui kindlustusvõtja, kindlustatud või soodustatud isik põhjustas kindlustusjuhtumi toimumise tahtlikult. Sellest kõrvalekalduv kokkulepe on tühine. **Kui kindlustusvõtja, kindlustatud või soodustatud isik põhjustas kindlustusjuhtumi raskelt hooletult, võib kindlustusandja vähendada oma täitmist vastavalt rikkumise raskusele.**

Muudatuste vajalikkus VÕS-s?

- ▶ § 452. Kindlustusandja vabanemine täitmise kohustusest kindlustusvõtja kohustuste rikkumise korral
- ▶ (2) Kindlustusandja võib tugineda kokkuleppele, mille kohaselt ta vabaneb kindlustusjuhtumi toimumise puhul täitmise kohustusest, kui kindlustusvõtja on rikkunud muud kui kindlustusmaks tasumise kohustust, üksnes juhul, kui kindlustusvõtja rikkus kohustust tahtlikult. Raskelt hooletu rikkumise korral võib kindlustusandja vähendada oma täitmist vastavalt rikkumise raskusele. Kindlustusvõtja peab tõendama, et rikkumine ei olnud raskelt hooletu.
- ▶ (3) Kindlustusandja ei vabane käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud juhul täitmise kohustusest ulatuses, milles rikkumine ei mõjutanud kindlustusjuhtumi toimumist ega selle kindlakstegemist ega kindlustusandja täitmise kohustuse ulatust.
- ▶ (4) Kui kindlustusvõtja rikkus temal pärast kindlustusjuhtumi toimumist lasuvat teabe andmise ja selgitamise kohustust, võib kindlustusandja tugineda täitmisest vabanemise kokkuleppele lisaks üksnes juhul, kui kindlustusandja on sellest kindlustusvõtjale kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis pärast kindlustusjuhtumi toimumist teatanud.